

Briuselis, 2013 05 06
SWD(2013) 166 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA

Pridedamas prie

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuria siekiama užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos, augalų dauginamosios medžiagos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 999/2001, 1829/2003, 1831/2003, 1/2005, 396/2005, 834/2007, 1099/2009, 1069/2009, 1107/2009, reglamentai (ES) Nr. 1151/2012, [...] /2013 [*Office of Publications, please insert number of Regulation laying down provisions for the management of expenditure relating to the food chain, animal health and animal welfare, and relating to plant health and plant reproductive material*] ir direktyvos 98/58/EB, 1999/74/EB, 2007/43/EB, 2008/119/EB, 2008/120/EB ir 2009/128/EB (Oficialios kontrolės reglamentas)

{COM(2013) 265 final}

{SWD(2013) 167 final}

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA

Pridedamas prie

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuria siekiama užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos, augalų dauginamosios medžiagos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 999/2001, 1829/2003, 1831/2003, 1/2005, 396/2005, 834/2007, 1099/2009, 1069/2009, 1107/2009, reglamentai (ES) Nr. 1151/2012, [...] /2013 [*Office of Publications, please insert number of Regulation laying down provisions for the management of expenditure relating to the food chain, animal health and animal welfare, and relating to plant health and plant reproductive material*] ir direktyvos 98/58/EB, 1999/74/EB, 2007/43/EB, 2008/119/EB, 2008/120/EB ir 2009/128/EB (Oficialios kontrolės reglamentas)

1. PROBLEMOS APIBŪDINIMAS

Pagrindiniai faktai

Valstybės narės yra atsakingos už Europos Sąjungos (ES) žemės ūkio maisto grandinės srities teisės aktų vykdymo užtikrinimą, jų valdžios institucijos stebi, kad visoje ES būtų veiksmingai įgyvendinami susiję reikalavimai. Taip jos patikrina, ar veiklos vykdytojų veikla ir ES rinkai pateiktos prekės (pagamintos ES arba importuotos iš trečiųjų šalių) atitinka susijusius žemės ūkio maisto grandinės standartus ir reikalavimus. Oficiali kontrolė taikoma visiems ekonominės veiklos vykdytojams nepaisant jų dydžio, priklausomai nuo rizikos, kurią įvairūs veiksmai gali kelti žemės ūkio maisto grandinės saugai. Iš tiesų, daugumoje valstybių narių daugiau nei pusė visų veiklos vykdytojų yra mažesnės įmonės, įskaitant labai mažas įmones; čia gali slypėti didelė rizika nepaisant to, kad tokių įmonių veiksmų mastas nėra didelis (kaip antai pastaruoju E.Coli krizės atveju).

Siekiant parengti integruotą ir vieningą požiūrį į oficialią kontrolę žemės ūkio maisto grandinėje, Reglamente (EB) Nr. 882/2004 (toliau – reglamentas) nustatytos suderintos ES taisyklės valstybių narių vykdomai oficialios kontrolės veiklai reglamentuoti. Reglamente nustatyta oficialios kontrolės **pašarų ir maisto srities teisės aktais reglamentuojamuose sektoriuose, taip pat gyvūnų sveikatos ir gyvūnų gerovės taisyklių** bendra sistema, kuria nustatomos taisyklės, reglamentuojančios tokios kontrolės **organizavimą ir finansavimą**.

Nepaisant pirmiau minėto integruoto požiūrio, kontrolė gyvūnų sveikatos srityje (tiek vietoje gamintų, tiek importuotų prekių) ir veterinarinių vaistų likučių kontrolė dėl istorinių priežasčių buvo reglamentuojamos atskirai. Be to, kai kurie su žemės ūkio

maisto grandine susiję sektoriai, t. y. **augalų sveikata, augalų dauginamoji medžiaga ir šalutiniai gyvūniniai produktai**, nebuvo priskirti reglamento taikymo sričiai, jiems buvo parengta konkreti sektorių tvarka.

Reglamentu numatyta gerokai pagerinti kompetentingų institucijų rengiamą ir vykdomą oficialią kontrolę visoje žemės ūkio maisto grandinėje ir nustatomas labiau integruoto ir horizontalaus požiūrio pagrindas. Tačiau iš per pastaruosius penkerius metus surinktų įrodymų (valstybių narių kompetentingų institucijų ir suinteresuotųjų šalių atsiliepimai ir SANCO GD Maisto ir veterinarijos tarnybos (toliau – MVT) auditai) matyti, kad yra trūkumų, kurie atsirado dėl nevisapusiško tam tikrų principų ar tikslų įgyvendinimo arba siekimo ir dėl to, kad integruota oficialios kontrolės metodika tik iš dalies konsoliduota.

Reglamento peržiūra priklauso paketui, kuriam taip pat priskiriamos kitos trys didelės peržiūros dėl gyvūnų sveikatos, augalų sveikatos ir augalų dauginamosios medžiagos *aquis* atnaujinimo¹. Taigi oficialios kontrolės sistemą siekiama atnaujinti ir integruoti, kad ji atitiktų ES politikos šiose srityse atnaujinimą.

Problemos nustatymas

Nors valstybės narės užtikrina gerą oficialios kontrolės visoje žemės ūkio maisto grandinėje įgyvendinimą ir padaryta pažanga naudojant reglamentu nustatytas reikalavimų vykdymo užtikrinimo priemones, nustatyta trūkumų, atsiradusių dėl, viena vertus, **oficialios kontrolės sistemos sandaros** ir, kita vertus, dėl **neaiškumų, susijusių su pakankamų išteklių turėjimu tinkamam oficialios kontrolės finansavimui**.

Oficialios kontrolės sistemos sandara

- (1) Dar nepasiektas pagrindinis reglamento tikslas parengti integruotą ir vieningą požiūrį į oficialią kontrolę: ES oficialios kontrolės taisyklės sektoriams, kurie nepatenka į reglamento taikymo sritį, nėra visapusiškai suderintos su reglamente nustatytais principais ir reikalavimais. Dėl to atsirado **nesuderinamumų ir teisinių spragų**, nes šiuose sektoriuose nėra svarbių nuostatų, kuriomis būtų užtikrinta reikalavimų vykdymo užtikrinimo atskaitomybė, patikimumas ir veiksmingumas (žr. ataskaitos p. 7 ir 8 pateiktus pavyzdžius). Todėl kontrolės institucijos veikia remdamosi įvairiais požiūriais ir įvairiomis sąlygomis, priklausomai nuo konkrečių žemės ūkio maisto grandinės taisyklių, kurių vykdymą jos turi užtikrinti, o šių požiūrių ir sąlygų skirtumai yra nepagrįsti.
- (2) Pagal reglamentą oficiali kontrolė turi būti **pagrįsta rizika**, kad kontrolės veiksmai būtų kuo veiksmingesni ir skirti sveikatai apsaugoti. Šiuo metu šis požiūris vis dar nėra taikomas dviejose srityse, t. y. atliekant oficialią **tam tikrų iš trečiųjų šalių įvežamų prekių kontrolę pasienyje** ir atliekant oficialią **veterinarinių vaistų likučių kontrolę** (žr. ataskaitos p. 8 ir 9 pateiktus pavyzdžius). Pagrindinė priežastis – šią kontrolę reikia vykdyti pagal ES

¹ Prie gyvūnų sveikatos ir augalų sveikatos peržiūros pridedamus poveikio vertinimus Poveikio vertinimo valdyba jau įvertino teigiamai. Prie augalų dauginamosios medžiagos peržiūros pridedamas poveikio vertinimas dar vyksta.

taisykles, kurios galiojo jau iki priimant reglamentą ir juo nebuvo panaikintos ir kuriomis nebuvo parengtas tinkamas mechanizmas, skirtas atsižvelgti į faktinę riziką, kurią gali kelti tam tikra prekė, verslo veikla ar trečioji šalis. Dėl to visose valstybėse narėse ištekliai skiriami kontrolei, kuri nėra pagrįsta rizika, ir ypač švaistomi viešieji ištekliai (laikas ir pinigai), kurie galėtų būti geriau panaudojami srityse, kuriose keliama didesnė rizika. Neefektyviai naudojant išteklius taip pat užkraunama nereikalinga našta veiklos vykdytojams (laikas, darbuotojai, įranga ir priemonės kontrolei vykdyti).

- (3) Nereikalinga **administracinė našta** tenka valstybių narių kompetentingoms institucijoms. Taip atsitinka tuo atveju, kai valstybė narė metinį veterinarinių vaistų likučių stebėsenos planų atnaujinimą turi perduoti Komisijai patvirtinimui gauti. Toje pačioje srityje yra perteklinių konkrečių ataskaitų teikimo prievolių, nes dubliuojamas bendrasis reglamentu nustatytas ataskaitų teikimo reikalavimas. Ši našta tenka dėl Direktyvoje 96/23/EB nustatytų valstybių narių prievolių.
- (4) Be to, kai reikalaujama oficialiąsias laboratorijas akredituoti pagal standartą EN ISO/IEC 17025, pagal reglamentą neleidžiama neatidėliotinais atvejais arba kai laboratorijos turi naudoti naują metodą, kuris dar nėra įtrauktas į akreditavimo procedūras, imtis laikinųjų priemonių (žr. ataskaitos p. 10 pateiktus pavyzdžius). Panašiai nenumatyta jokie lankstumo mažoms laboratorijoms, kurios atlieka ypatingai elementarius tyrimus (žr. ataskaitos p. 10 pateiktus pavyzdžius).
- (5) Reglamente nustatyti kai kurie svarbūs principai ir mechanizmai, kurių vykdymą šiuo metu nevienodai užtikrina valstybių narių kompetentingos institucijos ar kurie valstybėse narėse taikomi skirtingai. Visų pirma tai prašymai dėl administracinio bendradarbiavimo i) tarp valstybių narių tarpvalstybinių reikalavimų vykdymo užtikrinimo veiksmui ir ii) tarp sanitarijos institucijų ir muitinių administracijų. Tačiau valstybės narės nepasinaudoja šia priemone visapusiškai ir (arba) susiduria su sunkumais aiškinant jos taikymo sąlygas (žr. ataskaitos p. 10 pateiktus pavyzdžius). Kitas reikalavimas, kuris valstybėse narėse taikomas skirtingai – valstybių narių kompetentingų institucijų prievolė užtikrinti aukštą kontrolės veiksmų skaidrumo lygį veiklos vykdytojų ir visos visuomenės atžvilgiu. Iš esmės taip yra dėl to, kad reglamente nenumatyta išsamių gairių dėl bendradarbiavimo eigos (laiko, informacijos, kuria reikėtų keistis ir pan.) ir informacijos, kuri turėtų būti skelbiama visuomenei. Be to, Komisija nėra įgaliota nustatyti išsamesnių reikalavimų ir vienodų įgyvendinimo sąlygų.

Oficialios kontrolės finansavimas

- (6) Valstybių narių prašoma užtikrinti, kad oficialiai kontrolei būti skirti tinkami finansiniai ištekliai. Tačiau iš valstybių narių informacijos ir MVT auditų matyti, kad valstybėse narėse esama **sunkumų** skirti tinkamų išteklių kontrolės veiksmams. XV priede (ataskaitos p. 132) išvardyti svarbūs atvejai, kai per pastaruosius 4 metus ES inspektoriai ataskaitose nurodė, kad nustatytų kontrolės veiksmų trūkumų ar nepatenkinamos arba nepakankamos kontrolės priežastis – **išteklų trūkumas** (žr. ataskaitos p. 11 pateiktus pavyzdžius). Dėl besitęsiančios ekonomikos ir finansų krizės tokių sunkumų daugėja, be to, yra

rizikos, kad, toliau darant spaudimą viešiesiems finansams ir oficialiai kontrolei skirtoms lėšoms, gali būti neigiamai veikiami valstybių narių pajėgumai vykdyti veiksmingą oficialią kontrolę ir atitinkamai ES teise teikiamas apsaugos lygis.

Norint sumažinti kontrolės finansavimo priklausomybę nuo viešųjų finansų reglamente nustatomi įvairūs kontrolės (daugiausia mėsos, pieno, žuvininkystės produkcijos kontrolės ir ES pasienyje vykdomos kontrolės) veiksmai, kuriems valstybės narės turi iš **veiklos vykdytojų rinkti mokesčių (privalomą mokesčių) kontrolės išlaidoms padengti**. Kitiems kontrolės veiksams valstybės narės gali rinktis: nustatyti mokesčių veiklos vykdytojams arba ne.

Tačiau šiuo metu reglamentuojamais privalomais mokesčiais kompetentingos institucijos negali padengti visų išlaidų ir užtikrinti stabilaus išteklių srauto kontrolės vykdymui finansuoti.

Be to, dėl didelio sumos, kurią kiekviena valstybė narė susigrąžina už oficialios kontrolės veiksmus, skirtumo ES įmonės mano, kad oficialios kontrolės veiksmų išlaidos žemės ūkio maisto grandinės veiklos vykdytojams ES paskirstomos nevienodai arba nesąžiningai. Veiklos vykdytojai taip pat skundžiasi, kad pagal galiojančią sistemą įmonėms, kurios laikosi reikalavimų, nėra pakankamai atlyginama (ir ragina numatyti geresnį *bonus malus* skyrimo metodą).

- (7) Jei veiklos vykdytojai turi mokėti privalomus mokesčius, tokių mokesčių poveikis gali būti didesnis **labai mažoms įmonėms**, nes jų apyvarta (arba našumas) yra mažesnė. Nors nėra įrodymų, kad dėl privalomų mokesčių, kurie taikomi pagal galiojančią sistemą, iš tiesų pradėtas daryti neigiamas ar neproporcingas poveikis labai mažoms įmonėms, poreikis sudaryti galimybes kontrolės institucijoms padengti išlaidas, kad galėtų užtikrinti pakankamus išteklius oficialiai kontrolei vykdyti, turi būti subalansuotas ir įvertintas atsižvelgiant į būtinybę sumažinti našta labai mažoms įmonėms, laikantis naujos Komisijos politikos „*Mažosioms ir vidutinėms įmonėms tenkančios reglamentavimo naštos mažinimas. ES reglamentavimo sistemos pritaikymas labai mažų įmonių poreikiams*“². Pagal šią politiką labai mažos įmonės turėtų būti iš esmės atleistos nuo reglamentavimo naštos, nebent būtų įrodyta, kad joms tokie mokesčiai turi būti taikomi, ir tokio taikymo proporcingumas.

2. SUBSIDIARUMO ANALIZĖ

Suderinta ES teisinė sistema oficialios kontrolės žemės ūkio maisto grandinėje rengimui ir vykdymui reglamentuoti būtina tam, kad būtų užtikrintas vienodas žemės ūkio maisto grandinės taisyklių įgyvendinimas visoje ES ir sklandus vidaus rinkos veikimas. Galiojančios oficialios kontrolės taisyklės pagrįstos šia pagrindine vis dar galiojančia priežastimi. Kadangi per šią peržiūrą nustatytos problemos yra susijusios su dabartiniu ES teisinės sistemos modeliu, valstybės narės veikdamos vienos negali jo pertvarkyti. Būtinai Europos teisės aktų leidėjo dalyvavimas.

² COM(2011) 803.

Bendro suvienodinto oficialią kontrolę reglamentuojančių ES taisyklių rinkinio pridėtinė vertė yra tai, kad juo nacionalinėms vykdymo užtikrinimo institucijoms (ir jų veiklos vykdytojams) sukuriama sistema, kurioje kompetentingos institucijos gali pasikliauti kitos valstybės narės vykdymo užtikrinimo veiksmais ir kontrolės rezultatų atkuriamumu bei moksliniu ir techniniu patikimumu. Be to, užtikrinama, kad skirtingose valstybėse narėse ir sektoriuose būtų vienodai ir nuosekliai taikomi bendrosios rinkos veikimui būtini ES žemės ūkio maisto grandinės standartai.

Veiksminga ES oficialios kontrolės sistema svarbi tiek ES eksporto, tik importo atžvilgiu. ES galimybės eksportuoti į trečiąsias šalis priklauso nuo aukštų gamybos standartų ir pridėtinės vertės, kuria, kaip galima įrodyti, pasižymi ES prekės, palyginti su ne Europoje pagamintomis prekėmis. Šių tikslų galima pasiekti tik parengus tikrą ir patikimą oficialios kontrolės sistemą, kuria užtikrinama, kad būtų nuolatos užtikrinamas ES žemės ūkio maisto grandinės saugos ir kokybės standartų laikymasis ir patenkinami atitinkami prekybos partnerių lūkesčiai. Importo atveju labai svarbu, kad visi maisto produktai ES rinkoje būtų saugūs. Valstybių narių kompetentingų institucijų vykdoma iš trečiųjų šalių patenkančių priekių kontrolė užtikrina, kad šios šalys suteiktų tinkamas garantijas, jog jos atitinka reikiamą saugos lygį.

Kalbant apie kontrolės finansavimą, bendromis ES taisyklėmis užtikrinama, kad kompetentingos institucijos galėtų tikėtis patikimų išteklių kontrolei užtikrinti tokiu lygmeniu, kokio reikia atsižvelgiant į riziką ir vykdymo užtikrinimo poreikius (pvz., neatitikties lygį). Nuostatomis dėl mokesčių visų pirma užtikrinama, kad su pašarų (arba maisto) tvarkymu susijusios įmonės, kurios gauna tiesioginės naudos iš veiksmingai atliktos kontrolės, prisidėtų prie tokios kontrolės finansavimo, kad jis kuo mažiau priklausytų nuo viešųjų finansų. Bendrų ES taisyklių reikia ir tam, kad būtų išvengta veiklos vykdytojų, įsikūrusių valstybėje narėje, kurioje taikoma taisyklė „naudotojas moka“ (įskaitant mokesčius), ir veiklos vykdytojų, įsikūrusių valstybėje narėje, kurioje tokia praktika netaikoma, diskriminacinio vertinimo. Tik bendromis ES taisyklėmis galima užtikrinti vieningą požiūrį tokiam tikslui pasiekti.

ES veiksmai neturėtų viršyti to, kas būtina nustatytiems tikslams pasiekti. Per šią peržiūrą svarstytos įvairios pasirinktys, įskaitant valstybių narių mokesčių dydžio suderinimą ir šios srities nereglamentavimą. Analizuojant siekta priimti tinkamiausią sprendimą, kaip užtikrinti pakankamus ir pastovius paskirtuosius išteklius oficialiai kontrolei vykdyti, valstybėms narėms paliekant pakankamai laiko ir lankstumo pasirūpinti vidiniais susitarimais ir jų verslo bendruomenės specifiškumu.

3. POLITIKOS TIKSLAI

Bendrieji tikslai (iš esmės sutampa su Sutarties tikslais):

1. prisidėti prie sklandaus vidaus rinkos veikimo skatinimo;
2. užtikrinti aukšto lygio žmonių, gyvūnų ir augalų sveikatos apsaugą ir gyvūnų gerovę ir neleisti, kad tam pakenktų galimas ES teisės aktų neįgyvendinimas;
3. užtikrinti tinkamą ir vienodą ES teisės aktų įgyvendinimą.

Konkretūs tikslai nustatyti siekiant pašalinti konkrečias kliūtis, kurios buvo nustatytos atliekant analizę ir kurios neleidžia ar trukdo siekti bendrųjų šios srities tikslų.

1 lentelė. Konkretūs tikslai ir jų sąsaja su problemomis

	Problema	Konkretūs tikslai
Oficialios kontrolės sistemos sandara	Kontrolės reikalavimų nenuoseklumas, spragos ir daliniai sutapimai	Užtikrinti išsamų ir nuoseklų požiūrį į oficialią kontrolę visoje žemės ūkio maisto grandinėje
	Nenuoseklus rizika grindžiamo požiūrio įgyvendinimas	Sudaryti sąlygas veiksmingai naudoti nacionalinius kontrolės išteklius
	Administracinė našta ir neproporcingi reikalavimai	Mažinti administracinę naštą ir panaikinti nereikalingus reikalavimus
	Nevienodas bendradarbiavimo ir skaidrumo reikalavimų vykdymo užtikrinimas	Didinti skaidrumą Skatinti valstybių narių bendradarbiavimą oficialios kontrolės rezultatams gerinti
Oficialios kontrolės finansavimas	Sunkumai ir šališkumai finansuojant oficialios kontrolės veiksmus	<ul style="list-style-type: none"> – Užtikrinti, kad būtų prieinami tinkami ištekliai – Užtikrinti vienodą ir sąžiningą oficialios kontrolės finansavimą – Didinti oficialios kontrolės finansavimo sistemos skaidrumą

4. POLITIKOS PASIRINKTYS

Turimos pasirinktys analizuotos dviem etapais:

- (1) pirma, svarstytas galimas dviejų įmanomų esamos padėties pokyčių, t. y. siekti, kad oficialios kontrolės finansavimo klausimas būtų nereglamentuojamas (1A pasirinktis), ir atleisti labai mažas įmones nuo mokesčių sistemos (1B pasirinktis) poveikis³;
- (2) 1 pasirinkties analizės išvados panaudotos rengiant 2–4 pasirinktis, kurios apima šias dedamasias: i) reglamento taikymo srities išplėtimas maisto grandinės sektoriams, kurie šiuo metu nepatenka į reglamento taikymo sritį (t. y. augalų sveikata, augalų dauginamoji medžiaga ir šalutiniai gyvūniniai produktai), ii) teisinės sistemos gerinimas ir supaprastinimas, iii) visų išlaidų padengimo mokesčiais užtikrinimas, iv) kontrolės veiksmų, už kuriuos privaloma iš veiklos vykdytojų rinkti mokesčius, sąrašo išplėtimas.

Pagrindinis scenarijus. Oficiali kontrolės sistema iš dalies integruojama žemės ūkio maisto grandinėje, kai kurie žemės ūkio maisto grandinės sektoriai neįtraukiami į

³ Nors teoriškai 1A ir 1B pasirinktis būtų galima derinti su kitomis 2–4 pasirinkčių dedamosiomis, jos pateikiamos ir vertinamos atskirai, atsižvelgiant į pokyčių, kuriuos ketinama padaryti, svarbą. Pasirinkus bet kurią iš nurodytų pasirinkčių gerokai pasikeistų galiojanti sistema, susijusi su nacionalinių kontrolės sistemų finansavimu, ir būtų suabejota įsitvirtinusiems principais. Be to, 1A ir 1B pasirinkčių derinimas su kitomis 2–4 pasirinkčių dedamosiomis neduotų didelės naudos, todėl apčiuopiamai nepakeistų 2–4 pasirinkčių išlaidų ir naudos analizės.

reglamento taikymo sritį. ES išorės pasienyje vykdoma tam tikrų iš trečiųjų šalių patenkančių prekių oficiali kontrolė ir oficiali veterinarinių vaistų likučių kontrolė nesuderintos su rizika grindžiamu požiūriu. Taip bus toliau patiriama išlaidų, kurių būtų galima išvengti (vykdant griežtai paskirtą rizika nepagrįstą kontrolę). Neturint vienodų gairių dėl administracinio bendradarbiavimo įgyvendinimo ir aukšto skaidrumo lygio užtikrinimo, nacionalinių institucijų pastangos (įskaitant šių institucijų tarpusavio bendradarbiavimo pastangas) paskirstomos nenuosekliai ir neveiksmingai. Nenumatomos nuo reikalavimo akredituoti oficialiąsias laboratorijas leidžiančios nukrypti nuostatos.

Mokesčius privalu rinkti už tam tikrą nedidelį kontrolės veiksmų skaičių. Valstybė narė gali pasirinkti taikyti šiame reglamente nustatytą standartinį ES mokestį, kuris neatitinka faktinių kontrolės išlaidų. Dėl to gali pritrūkti išteklių ir kilti rizika, kad kontrolės sistema neapsaugotų nuo rizikos sveikatai žemės ūkio maisto grandinėje ir tos rizikos nesustabdytų.

1A pasirinktis. Panaikinti Sąjungos taisykles dėl kontrolės mokesčių. Kiekviena valstybė narė nuspręstų dėl požiūrio, kurio ji laikytųsi dėl oficialios kontrolės veiksmų finansavimo, jei ji užtikrintų tinkamą kontrolės išteklių lygį. Tam reikėtų **panaikinti** reglamento **27–29 straipsnius** ir ypač privalomą mokesčių rinkimą tam tikrose srityse.

1B pasirinktis. Privalomas labai mažų įmonių atleidimas nuo taikomų mokesčių. Šiai pasirinkčiai, kuri pasirinkta atsižvelgiant į Komisijos nuolatinės pastangas skatinti labai mažų įmonių konkurencingumą, įgyvendinti reikėtų tinkamai apriboti veiklos vykdytojų, iš kurių renkami privalomi mokesčiai, skaičių, kad būtų išbrauktos labai mažos įmonės.

2 pasirinktis. Supaprastinimas. Gerinti teisinę sistemą supaprastinant taisykles, kurios taikomos ES išorės pasienyje vykdomai **tam tikrų prekių iš trečiųjų šalių kontrolei** ir **veterinarinių vaistų likučių kontrolei**, jas **suderinant su rizika grindžiamu požiūriu**. Būtų nustatyta galimybė sukurti kontrolės koordinavimo mechanizmus su kitomis nacionalinėmis institucijomis (pasienyje ir kitur), kad būtų panaudotos **visos įmanomos veiklos sąveikos**. Nuostatos dėl oficialiųjų **laboratorijų** būtų **supaprastintos** ir prireikus būtų numatytos nukrypti leidžiančios nuostatos. Pertekliniai (arba pasenę) prieš priimant reglamentą galioję **teisės aktai** būtų **panaikinti**, siekiant pašalinti **dalinius sutapimus ir administracinę našą**. **Komisija** būtų **įgaliota** deleguotaisiais (arba įgyvendinimo) aktais nustatyti tam tikrų reikalavimų, kurių vykdymui reikia išsamesnių taisyklių, sąlygas (pvz., **administracinis bendradarbiavimas** ir **skaidrumas**).

Privalomi mokesčiai būtų toliau taikomi tose srityse, kuriose buvo seniau reikalaujama taikyti, o esamos kliūtys padengti visus išteklius (pvz., ES suderinti **standartiniai mokesčiai**) būtų panaikintos. Valstybėms narėms būtų nustatyta galimybė labai mažas įmones atleisti nuo mokesčių. Visų išlaidų padengimo sistemos taikymui būtų numatytas **2 metų** pereinamasis laikotarpis.

3 pasirinktis. Supaprastinimas ir integravimas. Be to, kas numatyta pagal 2 pasirinktį, pagal 3 pasirinktį **reglamento taikymo sritis būtų išplėsta** sektoriams, kurie dabar į ją nepatenka (augalų sveikata, augalų dauginamoji medžiaga ir šalutiniai gyvūniniai produktai), ir būtų baigtas oficialios kontrolės integravimas. Kalbant apie oficialios

kontrolės finansavimą, į veikslių, kuriems taikomi **privalomi mokesčiai**, sąrašą būtų įtraukta su **augalų paso** prievolėmis ir **sertifikavimu** augalų dauginamosios medžiagos srityje susijusi oficiali kontrolė⁴.

4 pasirinktis. Supaprastinimas, integravimas ir didesnis išlaidų kompensavimas. Be to, kas numatyta pagal 3 pasirinktį, pagal 4 pasirinktį būtų **išplėstas privalomų inspektavimo mokesčių sąrašas** ir į jį būtų traukta kontrolė, kurią atlieka pašarų ir maisto srities įmonės, kurioms **registracijos** reikalavimas nustatytas pagal **maisto ir pašarų saugos srities taisyklės**. Visų išlaidų padengimo sistemos (kurios taikymo sritis išplėsta) taikymui būtų numatytas **3 metų** pereinamasis laikotarpis.

2 lentelė. Analizuotų pasirinkčių santrauka

	Reglamento taikymo sritis	Teisinė sistema	Išlaidų padengimas	Privalomų mokesčių taikymo sritis
Pagrindinis scenarijus	Dalinė (augalų sveikata, augalų dauginamoji medžiaga ir šalutiniai gyvūniniai produktai nepatenka)	Trūkumai ir spragos	Dalinis	Dalinė (mėsa, pienas, žuvininkystės produktai, importas)
1A pasirinktis	<i>Status quo.</i>	<i>Status quo.</i>	Nėra (nereglamentuojama)	/
1B pasirinktis	<i>Status quo.</i>	<i>Status quo.</i>	<i>Status quo.</i>	Labai mažų įmonių atleidimas nuo mokesčių
2 pasirinktis	<i>Status quo.</i>	Geresnė	Visiškas	Status quo.
3 pasirinktis	Priskiriama augalų sveikata ir augalų dauginamoji medžiaga	Geresnė	Visiškas	Priskiriamos augalų sveikatos ir augalų dauginamosios medžiagos sritys
4 pasirinktis	Priskiriama augalų sveikata ir augalų dauginamoji medžiaga	Geresnė	Visiškas	Visi registruoti maisto ir pašarų srities veiklos vykdytojai

5. POVEIKIO VERTINIMAS

Poveikio vertinime analizuojamas įvairių politikos pasirinkčių tikėtinas tiesioginis ar netiesioginis socialinis, ekonominis poveikis ir poveikis aplinkai. Kiekviena pasirinktis buvo vertinama lyginant su teorine nieko nedarymo galimybe, todėl nurodytas poveikis lyginamas su dabartine *status quo*. Ekonominis poveikis vertinamas vadovaujantis tokiais kriterijais: *konkurencingumas, inovacijos, tvarumas, paprastinimas ir administracinės naštos mažinimas*. Vienodai svarbi yra socialinio poveikio analizė (ypač *saugos*, taip pat *atskaitomybės*). Kiekvieną pasirinktį įvertinus atsižvelgiant į poveikį aplinkai ir užimtumo rodiklius, nenustatytas reikšmingas poveikis (nei neigiamas, nei teigiamas).

⁴ Taip būtų padaryta atsižvelgiant į pasirinktį, pasirinktą vykdant poveikio vertinimą, kuris pridedamas prie augalų sveikatos ir augalų dauginamosios medžiagos tvarkos peržiūros.

1A pasirinktis. Panaikinti Sąjungos taisykles dėl kontrolės mokesčių

Panaikinus esamą ES inspektavimo mokesčių sistemą veikiausiai atsirastų dar daugiau nacionalinių požiūrių skirtumų ir, gali būti, sumažėtų kontrolei skirtų išteklių.

Nors poveikis šiuo metu skiriamiems faktiniams ištekliams priklausytų nuo kiekvienos valstybės narės politikos pasirinkimo, todėl jo nebūtų galima visapusiškai numatyti ir išanalizuoti, su dabartine mokesčių tvarka susijusios nustatytos problemos, pavyzdžiui, tinkamo išlaidų padengimo užtikrinimas ir vykdomos kontrolės priklausomybė nuo biudžeto politikos, veikiausiai nebūtų išspręstos. Atsižvelgiant į dabartinę ekonomikos krizę tikėtina, kad problemos pasunkėtų, jeigu dėl valstybių narių sprendimų sumažėtų nacionalinių kontrolės sistemų veikimui skirtų išteklių. Tai savo ruožtu apsunkintų kompetentingų institucijų darbą veiksmingai prižiūrint atitiktį saugos reikalavimams visoje žemės ūkio maisto grandinėje ir užkertant kelią didelio masto krizėms ir jas sprendžiant.

ES sistemos panaikinimas lemtų sudėtingesnę teisinę aplinką, nes veikiausiai padaugėtų kontrolės finansavimo nacionalinių taisyklių skirtumų. Tai gali lemti konkurencijos iškraipymą, jeigu veiklos vykdytojai vienoje valstybėje narėje būtų apmokestinami kontrolės mokesčiais, o konkurentai kitoje valstybėje narėje nebūtų, ir turėtų neigiamą poveikį bendrai rinkai.

1B pasirinktis. Privalomas labai mažų įmonių atleidimas nuo taikomų mokesčių

Privalomas labai mažų įmonių atleidimas nuo mokesčių mažinant joms finansinę našta turėtų neigiamo poveikio įgyvendinant tikslą užtikrinti kontrolės sistemos tvarumą ir per tai žemės ūkio maisto grandinės saugą.

16 iš 23 valstybių narių, kurių duomenys yra prieinami, labai mažos įmonės sudaro daugiau nei pusę visų ekonominės veiklos vykdytojų, o 9 valstybėse narėse (AT, BE, CY, FI, IT, NL, PL, SE, SI) labai mažos įmonės sudaro du trečdalius (ar daugiau) visų ekonominės veiklos vykdytojų. Jei labai mažos įmonės sudaro didžiąją ekonominės veiklos vykdytojų, kurie turi mokėti mokesčius, dalį, jų atleidimas nuo mokesčių turės didelį neigiamą poveikį kompetentingų institucijų susigrąžinamų išlaidų daliai. Tvaraus kontrolės finansavimo susigrąžinant visas išlaidas tikslo įgyvendinimas būtų apsunkintas, nes vis tiek tektų vykdyti visų veiklos vykdytojų kontrolę tokiu dažnumu, kokio reikėtų dėl galimos rizikos.

Nors kompetentingų institucijų prarandamos pajamos dėl tos išimties galėtų būti kompensuojamos bendro biudžeto skiriamais asignavimais, tai vėl lemtų didelę kontrolės veiksmų priklausomybę nuo viešųjų išteklių ir taip sudarytų (ypač krizės laikotarpiu ir esant biudžeto apribojimams) finansinio netikrumo padėtį, kuri neatitinka tikslo užtikrinti nuoseklią, veiksmingą ir rizika grindžiamą kontrolės veiklą visoje žemės ūkio maisto grandinėje. Mažesnės kompetentingų institucijų pajamos reikštų mažiau kontrolės veiksmų, didesnę neatitiktį ES žemės ūkio maisto grandinės teisės aktams tikimybę ir galimų žemės ūkio maisto grandinės saugos pažeidimų dėl padidėjusios maisto krizių rizikos.

Kita vertus, jeigu pajamų praradimas būtų kompensuojamas didesniais mokesčiais, taikomais didesniems ekonominės veiklos vykdytojams, privalomas labai mažų

įmonių atleidimas nuo mokesčių lemtų nevienodas sąlygas didesniems veiklos vykdytojams ir galimus konkurencijos iškreipimus.

Remiantis pirmiau minėta analize, kuriai visiškai pritaria kompetentingos institucijos ir pramonės atstovai, su kuriais konsultuotasi, laikoma, kad labai mažas įmones (arba MVĮ apskritai) automatiškai atleidus nuo mokesčių būtų sunkiau užtikrinti nacionalinių kontrolės sistemų tvarumą ir atsirastų konkurencijos iškreipimų⁵. Todėl kitose pasirinktyse labai mažų įmonių atleidimas nuo mokesčių pakeičiamas mechanizmu, kuriuo tokie trūkumai ištaisomi.

2 pasirinktis. Supaprastinimas

Didesnis rizika grindžiamų kontrolei skirtų išteklių naudojimo efektyvumas ir tam skirtų finansinių išteklių sutelkimas mažinant spaudimą nacionaliniams finansams leis siekti pirminio tikslo – užtikrinti veiksmingą kontrolę ir žemės ūkio maisto grandinės saugą. Valstybės narės gali iš dalies arba visiškai atleisti labai mažas įmones nuo mokesčių, laikydamosi valstybės pagalbos taisyklių.

2 pasirinktis leistų visiškai įgyvendinti **rizika grindžiamą požiūrį** į oficialią kontrolę tuose sektoriuose, kur valstybių narių kompetentingoms institucijoms nėra leidžiama pritaikyti jų kontrolės veiklos prie faktinės rizikos (t. y. ES pasienyje atliekama oficiali tam tikrų prekių iš trečiųjų šalių kontrolė ir oficiali veterinarinių vaistų likučių kontrolė). Tai leistų geriau paskirstyti kontrolės išteklius ir taip sukurti veiksmingesnę kontrolės sistemą. Be to, nacionalinėms institucijoms sudarius galimybių sutelkti jų kontrolės pastangas ten, kur neatitiktis ir rizika yra didesnė, oficialios kontrolės našta reikalavimų besilaikantiems ekonominės veiklos vykdytojams būtų sumažinta iki minimumo ir taip būtų padarytas teigiamas poveikis jų konkurencingumui.

Tačiau nauda dėl didesnio veiksmingumo ir konkurencingumo būtų tik dalinė, nes augalų sveikata, augalų dauginamoji medžiaga ir šalutiniai gyvūniniai produktai nėra įtraukti į šio reglamento taikymo sritį. Iš esmės geriausiai kontrolės išteklius paskirstyti galima tik užtikrinant, kad kompetentingos institucijos visuose žemės ūkio maisto grandinės sektoriuose, įskaitant pirmiau minėtus, prioritetus nustatytų atsižvelgdamos į riziką. To negalima pasiekti esant dabartiniam oficialios kontrolės teisės aktų suskaidymui.

Kalbant apie oficialios kontrolės finansavimą, reikalavimas valstybėms narėms visiškai susigrąžinti kontrolės išlaidas, kai naudojami privalomi mokesčiai, užtikrintų stabilesnį finansinių išteklių, surenkamų per šiuos mokesčius, srautą ir taip sumažintų spaudimą nacionaliniams biudžetams.

Daugumoje valstybių narių kontrolės išlaidos yra tik iš dalies susigrąžinamos per mokesčius, susigrąžinama dalis siekia nuo 20 iki daugiau nei 80 proc., o 8 valstybėse narėse susigrąžinamos visos išlaidos. Taigi, nustačius, kad turi būti padengtos visos išlaidos, kai kuriais atvejais papildoma kontrolės išlaidų dalis būtų perkelta ir

⁵ Ši išvada teisinga ir tais atvejais, kai privalomi mokesčiai taikomi visiems registruotiems maisto ir pašarų sričių veiklos vykdytojams (4 pasirinktis), nes labai mažų įmonių dalis skirtingose žemės ūkio maisto grandinės srityse yra labai reikšminga (*FooddrinkEurope* 2012 m. balandžio mėn. paskelbti duomenys rodo, kad 79 proc. veiklos vykdytojų maisto ir gėrimų pramonėje yra labai mažos įmonės).

paskirstyta žemės ūkio maisto grandinės veiklos vykdytojams. Padidinti privalomi mokesčiai, kurių dydis priklausytų nuo dabartinio susigrąžinamos išlaidų dalies dydžio, neturėtų būti didelė papildoma našta veiklos vykdytojams, netgi sektoriuose, kur kontrolės išlaidų dydis labiausiai paveikia veiklos vykdytojų bendras gamybos išlaidas, o tai yra mėsos inspektavimas (naudodami 6 langelio skaičius p. 31, galime laikyti, kad priklausomai nuo dabartinės valstybių narių susigrąžinamų išlaidų procentinės dalies papildomi mokesčiai siektų apytiksliai 0,2–0,8 proc. tipinio apmokestinto veiklos vykdytojo metinės produkcijos vertės). Savo ruožtu, tai garantuotų apytiksliai 0,9–3,4 mlrd. EUR naujų lėšų per metus oficialiai kontrolei visose valstybėse narėse.⁶

Atsisakant ES standartinių mokesčių naudojimo ir reikalaujant visus mokesčius pagrįsti išlaidomis pagal 2 galimybę būtų sudarytos vienodos galimybės visiems veiklos vykdytojams, kurie apmokestinti privalomais mokesčiais. Naujos nuostatos užtikrins, kad valstybės narės kontrolės finansavimo mechanizmą galėtų naudoti siekdamos paskatinti gerai veikiančius nedidelę riziką keliančius ekonominės veiklos vykdytojus taip pat tada, kai fiksuoto dydžio mokesčiai taikomi visiems veiklos vykdytojams neatsižvelgiant į tai, ar jie faktiškai inspektuojami atskaitiniu laikotarpiu, ar ne (apmokestinant juos mažesnio dydžio mokesčiais nei tie, kurie taikomi reikalavimų nesilaikantiems veiklos vykdytojams).

Reikalavimas apskaičiuoti visus mokesčius remiantis išlaidomis turėtų sudaryti nedidelę papildomą administracinę naštą toms valstybėms narėms, kurios šiuo metu nenustato mokesčių pagal patirtas išlaidas, kadangi gali reikėti pakeisti jų administracines procedūras. Nors dauguma valstybių narių bent dalį privalomų mokesčių renka pagal faktines išlaidas, dėl visų išlaidų susigrąžinimu grindžiamos sistemos gali reikėti pritaikyti esamas išlaidų apskaičiavimo sistemas. Tikėtina, kad papildomas išlaidas **viešojo sektoriaus biudžetams bus įmanoma padengti** (pagal 2 valstybių narių pateiktus skaičiavimus papildomos išlaidos joms sudarys nuo **kelių tūkstančių EUR per metus**, išreikštų visos darbo jėgos ekvivalento (FTE) laiku, reikalingu surinkti ir apibendrinti apskaičiavimui reikalingus duomenis, **ir daugiau (0,5 mln. EUR dydžio vienkartinės išlaidos)**, jeigu bus sukurta tam skirta IT priemonė, galinti registruoti kiekvieno inspektavimo laiką ir išlaidas, žr. ataskaitos 6 langelį, p. 31). Pagal 2 pasirinktį atsižvelgiama į šio patikslinimo poreikį ir valstybėms narėms suteikiami 2 metai jų administracinėms sistemoms pritaikyti prie naujo išlaidų apskaičiavimo (apmokestinimo) modelio.

Pagal 2 pasirinktį pagerėtų kontrolės veiklos atskaitomybė, nes padidinus mokesčių mechanizmų skaidrumą būtų sustiprinta išlaidų ir mokesčių sąsaja (veiklos vykdytojai galėtų aiškiai matyti, už ką jie turi mokėti mokesį, ir kaip apmokestinimas yra siejamas su kompetentingų institucijų išlaidomis). Toks didesnis aiškumas skatintų gerinti oficialios kontrolės sistemų veiksmingumą ir leistų Komisijai geriau prižiūrėti įgyvendinimą. Be to, padidinus skaidrumą būtų prisidėta prie tikslo užtikrinti, kad mokesstinės pajamos nebūtų netinkamai apskaičiuojamos atsižvelgiant į numatomą jų naudojimo paskirtį (kompensuoti kontrolės išlaidas).

⁶ Sektoriaus produkcijos vertė 400 mlrd. EUR per metus. Įmonių skaičius – 60 000 (Eurostatas, 2008 m.). Vidutinės su vienu veiklos vykdytoju susijusios metinio inspektavimo išlaidos, kai susigrąžinamos visos išlaidos, yra apytiksliai 80 000 EUR per metus (pramonės duomenys).

Galimybė valstybėms narėms sušvelninti visų išlaidų susigrąžinimo poveikį labai mažoms įmonėms jas visiškai arba iš dalies atleidžiant nuo mokesčių mokėjimo su sąlyga, kad tokia pati suma kompetentingoms institucijoms bus pervesta iš bendro biudžeto, nesumažina kompetentingų institucijų išteklių, kurie būtini jų kontrolės užduotims atlikti.

3 pasirinktis. Supaprastinimas ir integravimas

Visiškai integruota kontrolės visoje žemės ūkio maisto grandinėje sistema labai padidintų vykdymo užtikrinimo efektyvumą dėl supaprastinimo ir sąveikų teikiamų privalumų, o tai padėtų įvykdyti žemės ūkio maisto grandinės teisės aktų tikslus. Valstybės narės gali iš dalies arba visiškai atleisti nuo mokesčių labai mažas įmones su sąlyga, kad tokia pati suma būtų pervesta kompetentingoms institucijoms iš bendro biudžeto asignavimų.

Be poveikio, nurodyto pagal 2 pasirinktį, išplečiant reglamento taikymo sritį ir įtraukiant augalų sveikatą, augalų dauginamąją medžiagą ir šalutinius gyvūninius produktus pagal 3 pasirinktį būtų užtikrintas suderintas požiūris į oficialią kontrolę visoje žemės ūkio maisto grandinėje ir prireikus atsižvelgta į kiekvieno sektoriaus ypatumus. Bendra sistema būtų nuoseklesnė ir patikimesnė, kadangi visuose sektoriuose būtų taikomi tie patys mechanizmai ir keliamos tokios pačios užduotys.

Pradines naujos akreditavimo prievolės augalų sveikatos laboratorijoms išlaidas padengtų ES (žr. XIX priedo p.194), be to, numatytas 5 metų pereinamasis laikotarpis sklandžiam naujos prievolės įdiegimui palengvinti .

4 pasirinktis. Supaprastinimas, integravimas ir didesnis išlaidų kompensavimas

Pagal šią pasirinktį išplėtus privalomų mokesčių taikymo sritį ir į ją įtraukus visą pagrindinę žemės ūkio maisto grandinės srities veiklą būtų pagerintas kontrolės sistemos tvarumas apskritai ir sumažintas jos priklausomumas nuo biudžeto sprendimų. Taip pat būtų užtikrintas teisingesnis inspektavimo mokesčių taikymas, nes būtų pašalintas galiojančios sistemos trūkumas, susijęs su tuo, kad apmokestinami tik kai kurių kategorijų veiklos vykdytojai. Valstybės narės gali iš dalies arba visiškai atleisti nuo mokesčių labai mažas įmones su sąlyga, kad tokia pati suma būtų pervesta kompetentingoms institucijoms iš bendro biudžeto asignavimų.

Vis sunkiau pagrįsti tradicinį privalomų mokesčių taikymą (daugiausia) tik mėsos ir pieno sektoriams ir gyvūninių produktų pasienio kontrolei, kuri apmokestinami veiklos vykdytojai vertina kaip nesąžiningą. Vis dėlto priimant šį reglamentą ir nustatant reikalavimą kompetentingoms institucijoms vertinti riziką ir planuoti bei vykdyti kontrolę visoje žemės ūkio maisto grandinėje, tik šių sektorių apmokestinimas nebėra racionalus. Pagal 4 pasirinktį būtų užtikrinta, kad privalomi mokesčiai taip pat būtų taikomi pagrindiniams žemės ūkio maisto grandinės sektoriams, o maisto ir pašarų veiklos vykdytojai turėtų tiesioginės naudos iš veiksmingai vykdomos oficialios kontrolės, kuri padėtų jiems tiekti rinkai saugų maistą ir pašarus. Išlaidų susigrąžinimo reikalavimo išplėtimas įtraukiant visą kontrolės veiklą, kuria siekiama užtikrinti maisto ir pašarų saugą, užtikrintų, kad 2 pasirinkties teigiamas poveikis dėl didesnio kontrolės tvarumo pasiektų platesnį mastą.

Ekonominis poveikis kiekvienai valstybei narėi ir veiklos vykdytojams priklausytų nuo to, ar (ir kokių mastu) valstybė narė jau apmokestina sektorius, kuriems nėra taikomi privalomi mokesčiai. Turimi duomenys iš valstybių narių, kurios tai daro, rodo, kad sumos yra įvairios, priklausomai nuo verslo dydžio ir apyvartos, ir sudaro **nedidelę gamybos sąnaudų dalį**. Pavyzdžiui, kasmet taikomi mokesčiai nepaisant to, ar faktiškai buvo vykdytas inspektavimas tais metais, ar ne, gali **svyruoti nuo nedidelių (84,5 EUR per metus mažiausiems Belgijos restoranams) iki didesnių, nors ir nelabai reikšmingų, sumų (1 500 EUR per metus didžiausioms pramoninėms Italijos kepykloms)**.

Valstybėse narėse, kur apmokestinamos kiekvieno inspektavimo faktinės išlaidos, sumos skiriasi priklausomai nuo kontrolės veiklos darbo valandos kainos. Oficialios kontrolės dažnumas priklauso nuo rizikos, veiklos vykdytojų atitikties istorijos, jų savikontrolės tikslais atliekamų tikrinimų patikimumo ir pan., ir skiriasi pagal sektorius ir verslo kategorijas. **Tipinis** iliustracinis **pavyzdys** būtų maisto srities mažmenininko atvejis: 1 inspektorius, vykdydamas kasmetinę kontrolę, praleidžia 1,5 valandos tikrinimams ir 1,5 valandos tikrinimams pasiruošti ir ataskaitai parengti. **Tokios hipotetinės kontrolės išlaidos**, kai apmokestinama kontrolės trukmės pagrindu, **siektų** apie **50 EUR** per metus Lenkijoje ir **150 EUR** per metus Italijoje. Restorano inspektavimo dažnumas būtų panašus, bet pats inspektavimas truktų ilgiau, o išlaidos būtų 30–40 proc. didesnės (65 EUR per metus Lenkijoje ir iki 210 EUR per metus Italijoje). Globaliu mastu tai garantuotų nuo 2,3 mlrd. EUR iki kelis kartus didesnės sumos (iki 37 mlrd. EUR hipotetiniu visų veiklos vykdytojų apmokestinimo dydžiu, kuris dabar taikomas didžiausiems maisto ekonominiams veiklos vykdytojams, t. y. apie 1 500 EUR, atveju)⁷.

Kaip ir pagal 2 pasirinktį, 4 pasirinktis lemtų ribotą papildomą administracinę naštą kompetentingoms institucijoms sukuriant mokesčių rinkimo sistemą, kurios mastas, palyginti su pagal 2 pasirinktį tenkančia našta, būtų nežymiai didesnis dėl platesnės skaičiavimų aprėpties. Tokios išlaidos ilgainiui sumažėtų, nes mokesčių rinkimo mechanizmai taptų paprastesni ir veiksmingesni. Valstybėms narėms būtų suteiktas 3 metų pereinamasis laikotarpis.

⁷ Naujų mokesčių taikymas sektoriams, kurie apmokestinami privalomais mokesčiais (t. y. mėsos sektoriaus mokesčių didinimas pagal 2 pasirinktį), ir tam tikrų veiklos vykdytojų apmokestinimas pirmą kartą pagal 4 pasirinktį. Įmonių skaičius – 25 mln. (Eurostatas, 2008 m.). Tipinis mokesčių, taikomų pagal 4 pasirinktį, dydis – 85–1 500 EUR (r. pirmiau).

6. PASIRINKČIŲ PALYGINIMAS

3 lentelė. Pasirinktys, lyginamos pagal tikslus

Bendrieji tikslai	1A pasirinktis	1B pasirinktis	2 pasirinktis	3 pasirinktis	4 pasirinktis
Prisidėti prie sklandaus vidaus rinkos veikimo skatinimo	(--) Valstybių narių skirtumai, tikėtina, padidėtų ir paveiktų konkurencingumą	(0)	(+) Iškreipimai dėl skirtingos praktikos (mokesčių) būtų pašalinti (kur privalomi mokesčiai taikomi šiuo metu)	(++) Kaip ir pagal 2 pasirinktį, be to, supaprastintos oficialios kontrolės taisyklės būtų taikomos visose žemės ūkio maisto grandinės srityse	(+++) Kaip ir pagal 3 pasirinktį, be to, su mokesčiais susiję iškreipimai būtų pašalinti ir naujose srityse, kuriose taikomi privalomi mokesčiai
Užtikrinti aukšto lygio žmonių, gyvūnų ir augalų sveikatos apsaugą ir gyvūnų gerovę ir neleisti, kad tam pakenktų galimas ES teisės aktų neįgyvendinimas	(-) Galimas kontrolės veiksmų skaičiaus ir galimybių reaguoti į riziką sumažėjimas	(0)	(+) Labiau rizika grindžiama kontrolė padidintų reagavimo į riziką veiksmingumą ir pajėgumą	(++) Kontrolės veiksmingumas maksimaliai padidinamas ir sumažinama ne visai optimalios apsaugos rizika	(++) Kaip ir pagal 3 pasirinktį
Užtikrinti tinkamą ir vienodą ES teisės aktų įgyvendinimą	(-) Galimas ne visai optimalus įstatymų vykdymo užtikrinimas, jei sumažėtų ištekliai	(0)	(+) Aiškesnis apmokestintųjų veiksmų ir išlaidų sąrašas; tik išlaidomis grindžiami mokesčiai	(+++) Tie patys reikalavimai ir tos pačios užduotys visuose žemės ūkio maisto grandinės sektoriuose	(++) Kaip ir pagal 3 pasirinktį
Užtikrinti išsamų ir nuoseklų požiūrį į oficialią kontrolę visoje žemės ūkio maisto grandinėje	(0)	(0)	(+) Nuoseklus rizika grindžiama kontrolės principo taikymas	(++) Tos pačios užduotys ir mechanizmai visuose sektoriuose	(++) Kaip ir pagal 3 pasirinktį
Sudaryti sąlygas veiksmingiau naudoti nacionalinius kontrolės išteklius	(0)	(0)	(+) Vien tik rizika grindžiamas požiūris	(++) Visų žemės ūkio maisto grandinės sričių įtraukimas leistų visuose sektoriuose prioritetą suteikti rizikai	(++) Kaip ir pagal 3 pasirinktį
Mažinti administracinę naštą ir panaikinti nereikalingus reikalavimus	(0) Pašalinama ES mokesčių taisyklių administracinė našta, bet valstybės narės administruotų savo sistemas	(0)	(+) Pasenusių planų ir ataskaitų atsisakyta	(+) Kaip ir pagal 2 pasirinktį	(+) Kaip ir pagal 2 pasirinktį
Skatinti valstybių narių glaudesnę bendradarbiavimą oficialios kontrolės rezultatams gerinti	(0)	(0)	(+) Gali būti priimtos administracinio bendradarbiavimo taisyklės, vystomos sąveikos (invazinės svetimos rūšys)	(++) Galimos sąveikos ir su augalų sveikatos, augalų dauginamosios medžiagos sektoriais	(++) Kaip ir pagal 3 pasirinktį
Užtikrinti, kad būtų prieinami tinkami ištekliai	(-) Pakankamas finansavimas priklausytų nuo biudžeto paskirstymo pasirinkimų – išlaidų susigrąžinimą veikiausiai būtų sunkiau užtikrinti krizės laikotarpiu	(-) Nepakankamos lėšos, nes neapmokestintos labai mažos įmonės	(++) Išlaidos būtų susigrąžinamos per mokesčius, todėl priklausomumas nuo nacionalinių biudžetų ir spaudimas jiems sumažėtų	(++) Kaip ir pagal 2 pasirinktį	(+++) Kaip ir pagal 2 pasirinktį, bet platesniu mastu
Užtikrinti vienodą ir sąžiningą oficialios kontrolės finansavimą	(-) Neužtikrinamos vienodos sąlygos, nes požiūriai į mokesčius veikiausiai skiriasi	(-) Nevienodos sąlygos, nes labai mažos įmonės turi pranašumą	(++) Visi privalomais mokesčiais apmokestinti veiklos vykdytojai padengtų faktines kontrolės išlaidas	(+) Kaip ir pagal 2 pasirinktį	(++) Kaip ir pagal 2 pasirinktį, be to, visi veiklos vykdytojai, turintys daugiausia naudos iš kontrolės, būtų apmokestinti

Didinti skaidrumą, taip pat ir oficialios kontrolės finansavimo sistemos	(0)		(++) Gali būti nustatyti išsamesni didelio skaidrumo reikalavimai; mokesčio mechanizmo skaidrumas padidėtų	(++) Kaip ir pagal 2 pasirinkti	(++) Kaip ir pagal 2 pasirinkti
--	-----	--	--	---------------------------------	---------------------------------

		1A pasirinkti. Nereglementuoti mokesčių	1B pasirinkti. . Atleisti nuo mokesčių labai mažas įmonės	2 pasirinkti. Supaprastinimas		3 pasirinkti. Supaprastinimas ir integravimas ⁸		4 pasirinkti. Supaprastinimas, integravimas ir didesnis išlaidų kompensavimas	
		Veiksmas	EUR	Veiksmas	EUR	Veiksmas	EUR	Veiksmas	EUR
Valstybės narės kompetentinga institucija	Išlaidos	Priklausys nuo kiekvienos valstybės narės pasirinkimo, ar apmokestinti ar ne oficialią kontrolę (1A), ar susigrąžinti labai mažų įmonių kontrolės išlaidas iš kitų ekonominės veiklos vykdytojų, taip pat nuo tokio susigrąžinimo procentinės dalies (1B)	Pranešimų sistemos dėl mokesčių apskaičiavimo ir apmokestinimo jais sukūrimas ir veikimas	0,5 mln. EUR vienkartinės išlaidos + 2 000 EUR per metus (vienai valstybei narei)	Taip pat (kaip pagal 2 pasirinktį + augalų sveikata ir augalų dauginamoji medžiaga)	Taip pat	Taip pat	Taip pat kaip pagal 2 ir 3 pasirinktis	Taip pat
	Nauda		Stabilus finansavimas jau apmokestinamose srityse, t. y. mėsos sektoriuje (susigrąžinamos išlaidų procentinės dalies didinimas siekiant visų išlaidų susigrąžinimo)	Priklauso nuo susigrąžinamų išlaidų procentinės dalies valstybės narėse. Apytiksliai 0,9–3,4 mlrd. EUR naujų lėšų per metus visose ES valstybėse narėse ^{9,10}	Taip pat	Taip pat	Visos oficialios kontrolės visų išlaidų susigrąžinimas apmokestinant visus registruotus veiklos vykdytojus + mokesčių didinimas pagal 2 pasirinktį	Apytikslė bendra suma iš naujų mokesčių 2,3–37 mlrd. EUR visose ES valstybėse narėse ¹¹ + 0,9–3,4 mlrd. EUR per metus	
Ekonominės veiklos vykdytojai	Išlaidos	Priklausys nuo kiekvienos valstybės narės pasirinkimo, ar apmokestinti ar ne oficialią kontrolę (1A), ar susigrąžinti labai mažų įmonių kontrolės išlaidas iš kitų ekonominės veiklos vykdytojų, taip pat nuo tokio susigrąžinimo procentinės dalies (1B)	Esamų mokesčių didinimas (mėsos sektoriui) siekiant susigrąžinti visas išlaidas	Priklauso nuo susigrąžinamų išlaidų procentinės dalies valstybės narėse. Apytiksliai 0,9–3,4 mlrd. EUR iš naujų mokesčių	Taip pat (kaip pagal 2 pasirinktį + augalų sveikata ir augalų dauginamoji medžiaga)	Taip pat	Naujos išlaidos neapmokestintiems veiklos vykdytojams (ne mėsos sektorius) + mokesčių didinimas	Apytiksliai iš viso naujų mokesčių 2,3–37 mlrd. EUR per metus visose ES valstybėse narėse + 0,9–3,4	

⁸ Pagal 3 pasirinktį išlaidos ir (arba) nauda yra susijusios su augalų sveikatos, augalų dauginamosios medžiagos ir šalutinių gyvūninių produktų įtraukimu į taikymo sritį, šių sričių poveikis šiems sektoriams įvertintas atitinkamuose Poveikio vertinimuose, kurie čia nėra įtraukti.

⁹ Sektoriaus produkcijos vertė 400 mlrd. EUR per metus (Įmonių GD). Įmonių skaičius – 60 000 (Eurostatas, 2008 m.). Vidutinės su vienu veiklos vykdytoju susijusios metinio inspektavimo išlaidos, kai susigrąžinamos visos išlaidos, yra apytiksliai 80 000 EUR per metus (Poveikio vertinimo XI priedas).

¹⁰ Dauguma veiklos vykdytojų atskirose valstybėse narėse šiuo metu apmokestinami nuo 30 iki 80 proc. inspektavimo išlaidų, kai kuriems mokant 100 proc.

¹¹ Nauji mokesčiai tuose sektoriuose, kurie bus apmokestinti pagal 4 pasirinktį pirmą kartą. Šie skaičiai atitinka dvi kraštutines hipotezes, pagal kurias visi veiklos vykdytojai apmokestinami mokesčių dydžiu, šiuo metu taikomu mažiausiems ir didžiausiems ekonominės veiklos vykdytojams. Šiuo metu neapmokestintų veiklos vykdytojų skaičius – 25 mln. (Eurostatas, 2008 m.).

			(visose ES valstybėse narėse) (apytiksliai 0,2–0,8 proc. metinės produkcijos vertės mėsos sektoriuje ¹²)			pagal 2 pasirinktį	mlrd. EUR per metus	
	Nauda		Rizika grindžiamas požiūris į veterinarinių vaistų kontrolę	ES mastu būtų sutaupyta 12,4–98,5 mln. EUR per metus (padengtų mokesčiais)	Taip pat	Taip pat	Taip pat kaip pagal 2 ir 3 pasirinktis	Taip pat

¹² Remiantis JK pramonės apskaičiavimais.

Pasirinktas variantas

Laikoma, kad tikslai geriausiai įgyvendinami pagal **4 pasirinktį** (žr. suvestinę pirmiau pateiktoje lentelėje). Faktiškai, nors į bendrą teisės aktų sistemą įtraukus visus žemės ūkio maisto grandinės sektorius susidarytų nedidelės susijusios išlaidos, tai būtų geriausias būdas siekti supaprastinimo, aiškumo, derėjimo ir administracinės naštos mažinimo. Kalbant apie kontrolės finansavimą, pagal **4 pasirinktį** užtikrinamas ilgalaikis nacionalinių kontrolės sistemų tvarumas mažinant jų priklausomumą nuo viešųjų finansų ir mažinant riziką, kad ekonomikos ir finansų krizė paveiktų esamų kontrolės išteklių lygį. Nedideles papildomos veiklos vykdytojų išlaidas kompensuotų veiksmingesnė kontrolė, atitikties skatinimo mechanizmai ir geresnė kontrolės tarnybų atskaitomybė.

7. STEBĖSENA IR VERTINIMAS

ES teisės aktų sistemos, taikomos oficialiai kontrolei visoje žemės ūkio maisto grandinėje, persvarstymu siekiama gerinti sistemos veiksmingumą ir nuoseklumą ir užtikrinti ilgalaikį tvarumą. Laikoma, kad įgyvendinant bet kurią pasirinktį būtų patikslintos galiojančios taisyklės, kurias valstybių narių kompetentingoms institucijoms būtų lengviau taikyti. Siekiant įvertinti siūlomų priemonių sėkmę nustatyti tokie pagrindiniai pažangos rodikliai, suderinti su politikos veiksmų veiklos tikslais:

Veiklos tikslai	Rodikliai
Nustatyti bendrą paprastesnę oficialios kontrolės teisės aktų sistemą	<ul style="list-style-type: none">– Komisijos gautas teisinio paaiškinimo prašymų skaičius– ES lygmens teisės aktų, taikomų oficialiai kontrolei kiekviename sektoriuje ir (arba) kiekvienam produktui, skaičius– Praneštas deklaruojamos vidutinės administracinės naštos pramonei ir valstybėms narėms pasikeitimas
Visa kontrolė, įskaitant kontrolę pasienyje, grindžiama rizika	Valstybių narių priežiūra, ar po šio persvarstymo atsiradę ištekliai naudojami kontrolei didesnės rizikos srityse atlikti
Didesnis atvejų skaičius, kai tarpvalstybinio vykdymo užtikrinimo klausimai išsprendžiami teikiant administracinę pagalbą ir bendradarbiaujant	<ul style="list-style-type: none">– Kontaktų per Reglamento 35 straipsnyje numatytus administracinės pagalbos kontaktinius centrus skaičius– Ekonominės veiklos vykdytojų skundų dėl valstybių narių neatliekamų koordinuojamų tyrimų tarpvalstybiniais neatitikties atvejais skaičius
Didesnis formalių priemonių, skirtų kompetentingoms institucijoms ir muitinėms bendradarbiauti vykdant oficialią kontrolę, skaičius	Kompetentingų institucijų ir kitų institucijų, įskaitant muitines, įformintų susitarimų dėl paslaugų lygio skaičius
Mažesnis nepatenkinamų vykdymo užtikrinimo rezultatų skaičius Maisto ir veterinarijos tarnybos ataskaitose, susijęs su išteklių trūkumu	Maisto ir veterinarijos tarnybos ataskaitų, kuriose nurodomas išteklių trūkumas valstybėse narėse, skaičiaus kitimo tendencijos